

Mechanizmy i efekty wpływu społeczności lokalnej na podejmowanie decyzji w procesach kształtowania przestrzeni pozamiejskiej

Społeczność lokalna jest jednym z najważniejszych podmiotów, które powinny uczestniczyć w podejmowaniu decyzji dotyczących przestrzeni, w której funkcjonują. To, jak ta przestrzeń jest zagospodarowana, jest wynikiem szeregu procesów, do których należą: ustalanie kierunków rozwoju tej przestrzeni, przeznaczenia, zasad zagospodarowania i użytkowania terenów, ustalanie cech i lokalizacji konkretnych inwestycji oraz ich realizacja. Na każdym z wymienionych etapów władze lokalne, inne uprawnione organy, inwestorzy podejmują decyzje, które pośrednio lub bezpośrednio przesądzą o zagospodarowaniu jakiegoś wycinka przestrzeni. Mieszkańcy mogą wpływać na te decyzje drogą sformalizowaną, na zasadach udziału społeczeństwa zdefiniowanych w przepisach prawa oraz drogą niesformalizowaną, poprzez różnego rodzaju oddolne działania. Szczególnie interesujące, a jednocześnie najmniej zbadane i najtrudniejsze w badaniu są te nieformalne, oddolne sposoby wpływu mieszkańców na decyzje dotyczące przestrzeni, poza ustawowymi formami udziału społeczeństwa w postępowaniach planistycznych, środowiskowych i innych.

Cele projektu są następujące:

1. Identyfikacja i ocena: (a) mechanizmów wpływu społeczności lokalnej na podejmowanie decyzji w sferze kształtowania przestrzeni pozamiejskiej, (b) przestrzennych efektów tego wpływu.
2. Rozpoznanie, czy położenie na obszarach zróżnicowanych ze względu na cechy społeczne i zagospodarowanie przestrzenne różnicuje mechanizmy i efekty wpływu społeczności lokalnej na decyzje
3. Ocena wykorzystania wiedzy potocznej w podejmowaniu decyzji dotyczących przestrzeni.

Ostatni z celów dotyczy wiedzy potocznej, a więc wiedzy lokalnej i nieprofesjonalnej, posiadanej przez mieszkańców danego terenu, dotyczącej tego terenu. Rola tej wiedzy jest podkreślana we koncepcjach planowania przestrzennego obecnych we współczesnej literaturze światowej. Chcemy zbadać, czy i w jaki sposób ta posiadana przez mieszkańców wiedza potoczna jest uwzględniana w podejmowaniu decyzji w procesach kształtowania przestrzeni.

Tematyka udziału społeczności lokalnej w planowaniu, czy szerzej – kształtowaniu przestrzeni, jest często podejmowana przez badaczy, ale większość prac poświęcona jest metodom włączania mieszkańców. Mało uwagi poświęca się temu, jak ten udział mieszkańców przekłada się na konkretne decyzje władz. Podejście do udziału społeczności lokalnej w kształtowaniu przestrzeni z perspektywy wpływu na decyzje jest dość rzadko stosowane. W Polsce, dynamicznie rozwijającym się kraju, w którym coraz większą wagę przykłada się do partycypacji społecznej, a jednocześnie charakteryzującym się słabością systemu planowania przestrzennego, badania takie są szczególnie wartościowe. Tym bardziej, że uwaga będzie skierowana głównie na nieformalne formy wpływu na decyzje.

Projekt będzie dotyczył obszarów określonych jako pozamiejskie, co rozumiane jest jako obszary wiejskie i małe miasta do 20 tys. mieszkańców. Badanie obejmie 120-180 gmin, położonych w trzech regionach Polski, zróżnicowanych ze względu na cechy społeczno-ekonomiczne i strukturę przestrzenną.

Analizie poddane zostaną różnorodne materiały źródłowe, jak np. dokumentacja planistyczna, protokoły, sprawozdania, petycje mieszkańców, prasa lokalna itd. Najważniejszymi źródłami danych będą jednak badania kwestionariuszowe z przedstawicielami władz gmin i kompetentnymi urzędnikami we wszystkich gminach obszaru badań oraz wywiady pogłębione w wybranych gminach (5-10), stanowiących studia przypadku. Wywiady pogłębione będą przeprowadzone z sołtysami lub innymi lokalnymi działaczami. Zebrane materiały będą poddane analizie ilościowej i jakościowej.

Najważniejszym efektem będzie wypracowanie modeli wpływu społeczności lokalnej na decyzje. Artykuły prezentujące wyniki badań będą wysłane do istotnych w obiegu międzynarodowym czasopism o tematyce wiejskiej i kształtowania przestrzeni, takich jak np.: Journal of Rural Studies, Land Use Policy oraz najważniejszych polskich czasopism naukowych podejmujących tematykę geograficzną, wiejską, urbanistyczną.